

Lokalitet Klinac(grad)

Lokalitet Klinac(grad) nalazi se u Sisačko-moslavačkoj županiji, administrativno u sastavu grada Petrinje, oko 8 km južno od Petrinje, uz prometnicu Petrinja - Hrvatska Kostajnica, iznad sela Klinac. Trenutačno su na lokalitetu vidljivi ostaci peterokutne kule, međutim, ovaj je prostor bio naseljen još u prapovijesti te pruža zoran primjer kontinuiranosti naseljavanja kroz sva povijesna razdoblja.

Pisani izvori za utvrdu Klinac(grad) poprilično su oskudni pa će tek nova sustavna arheološka istraživanja moći dopuniti spoznaje i dati nova saznanja o ovom lokalitetu.

Utvrdna Klinac(grad) u literaturi i arhivskom gradivu¹

Iako su ostaci utvrde Klinac(grad) još i danas impresivni, a lokalitet svjedoči o kontinuiranosti naseljavanja kroz sva povijesna razdoblja, ovaj lokalitet nikada nije sustavno istraživan (djelomice i zbog objektivnih razloga, tj. Domovinskog rata) iako je još od 19. stoljeća povremeno pobuđivao pažnju povjesničara, arheologa te drugih stručnjaka i lokalnih zaljubljenika.

Klinac(grad) je, uz brojne hrvatske utvrde, bio predviđen za fotografiranje te izlaganje na Milenijskoj izložbi u Budimpešti 1896. godine. Naime, fotograf Rudolf Mosinger bio je zadužen na molbu Zemaljskog izložbenog odbora od strane Kraljevske zemaljske vlade (Odjel za bogoštovlje i nastavu) u Zagrebačkoj županiji fotografirati utvrde Medvedgrad i Susedgrad, Gvozdansko, Pedalj, Zrin, Lukavec, Bubovac, Ozalj, Brlog, Klinac-grad, Samobor i Okićgrad.² Iako je bilo predviđeno fotografiranje, zasad nije moguće utvrditi je li do njega zaista i došlo, ili su, pak, fotografije uništene ili tek zametnute. Nažalost, od pomoći nije ni izvješće s Milenijske izložbe, jer se u njemu ne nabrajaju poimence izložene

¹ Budući da je težište ove studije na srednjovjekovnom (djelomično i ranonovovjekovnom) razdoblju lokaliteta Klinac(grad), u posebnom je poglavlju istaknuto stanje istraživanja samo spomenutog razdoblja. Za lokalitet Klinac(grad) u prapovijesti i rimskom dobu stanje istraživanja može se uvidjeti iz poglavlja o prapovijesti i rimskom dobu. Što se tiče samog naziva utvrde, u stručnoj literaturi i među mjesnim stanovništvom ravnopravno se danas rabe nazivi Klinac i Klinacgrad koji su tek kasnijeg postanka (za pojedinosti u vezi s genezom imena vidi niže u osnovnom tekstu). Oblikom Klinac(grad) željelo se spojiti obje imenske inačice.

² Viesti Zemaljskog izložbenog odbora za sudjelovanje Hrvatske i Slavonije na tisućgodišnjoj izložbi kraljevine Ugarske 1895: 424.

fotografije, već samo fotografi koji su izlagali.³ Međutim, treba u svakom slučaju pretpostaviti da je Klinac(grad) u trenutku narudžbe fotografiranja bio u dobrom i reprezentativnom stanju jer je Vlada zasigurno željela predstaviti Hrvatsku u najboljem svjetlu na Milenijskoj izložbi. Naime, već je u napatku Zemaljske vlade istaknuto da će fotografi i slikari slikati i fotografirati „sve što je s historičkoga gledišta najznamenitije i što je priroda stvorila najljepšega u našoj na prirodnih krasotah bogatoj domovini“.⁴

Iako nema fotografije ni negativa s Milenijske izložbe, o izgledu utvrde Klinac(grad) u 19. stoljeću svjedoči crtež Mijata Sabljara iz sredine 19. stoljeća, koji objavljuje tek Zorislav Horvat početkom 21. stoljeća.⁵ Sabljara skicira tlocrt prizemlja te daje presjek i pogled na unutrašnju stranu zidova.⁶

Lokalitet Klinac(grad) je tijekom svojih putovanja obišao Gjuro Szabo te izradio tlocrt koji je uz kratki popratni tekst objavljen u njegovoj monografiji o srednjovjekovnim utverdama, čime je Klinac(grad) postao poznat široj javnosti. Szabo, doduše, samo navodi da su još i danas sačuvani ostaci Klinac(grada), peterokutnog tornja s puškarnicama koji su izgradili zagrebački biskupi, a 1563. je bio predložen za rušenje.⁷

Milan Kruhek je još sedamdesetih godina 20. stoljeća upozorio na Klinac(grad) kao utvrdu koju bi trebali istraživati te konzervirati.⁸ Klinac(grad) se redovito spominje u njegovim radovima o krajiškim utverdama i prostoru Hrvatske krajine u 16. stoljeću. Uz Kruheka, Klinac(gradom) se ozbiljnije bavio i Zorislav Horvat koji u svojim radovima redovito preuzima Kruhekove tlocrte utvrde,⁹ a dio istraživanja objavljuju i zajednički.¹⁰ Upravo njihove zaključke koriste, odnosno preuzimaju u svim novijim radovima o utvrdi Klinac(grad), što je, primjerice,

³ *Kraljevine Hrvatska i Slavonija na tisućgodišnjoj Zemaljskoj izložbi Kraljevine Ugarske u Budimpešti 1896* 1896, KREŠIĆ 1897. O Milenijskoj izložbi u Budimpešti 1896. i izlošcima vidi i: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=2012>.

⁴ *Viesti Zemaljskog izložbenog odbora 1895*: 424. U trenutku pisanja ove studije još se očekuju odgovori nekoliko domaćih i stranih institucija o potencijalnoj lokaciji negativa i/ili fotografija utvrda koje su bile izložene u Budimpešti na Milenijskoj izložbi.

⁵ HORVAT 2003: 101. Crtež Mijata Sabljara nalazi se u Planoteci Uprave za zaštitu kulturne baštine u Ministarstvu kulture. O Mijatu Sabljaru i njegovom djelovanju vidi i: MIRNIK 1990: 14-17, ZGAGA 1990: 7-13. Vidi i prilog 18.

⁶ Vidi prilog 19.

⁷ SZABO 1920: 61, 64.

⁸ KRUHEK 1976: 174.

⁹ Vidi priloge 10-12.

¹⁰ HORVAT 1993: 159-188, 2003: 92-114, KRUHEK 1976, 1988: 23-29, 1990: 118-132, 1995, KRUHEK I HORVAT 1986: 161-188. Utvrde i spomenike kontinentalne Hrvatske istražuju i Anđela Horvat i Andrej Žmegač, ali u svojim radovima (npr. HORVAT 1972: 235-251, 1975, ŽMEGAČ 2000) nisu obrađivali utvrdu Klinac(grad), iako je Anđela Horvat autor karte *Utvrde 13. do 16. stoljeća* na kojoj je ucrtan i Klinac(grad) (vidi prilog 8).

vidljivo kod Filipa Škiljana i njegovog pregleda kulturno-povijesnih spomenika na Baniji.¹¹ Prostor Banije u srednjem vijeku iscrpno je istraživala Ana Novak u svojoj doktorskoj disertaciji gdje se, doduše, izravno ne bavi utvrdom Klinac(grad), ali tumači ubikaciju toponima Sv. Klement i Klimna gora.¹² Klinac(grad) također su početkom 21. stoljeća obišli mađarski autori, tvorci mrežne stranice o utvrdama na prostoru Ugarsko-hrvatskog kraljevstva, koji koriste Kruhekove i Horvatove zaključke, ali izrađuju tlocrt prema zatečenoj situaciji na terenu.¹³

Nažalost, nova istraživanja u domaćim i stranim arhivima (Nadbiskupski arhiv u Zagrebu, Arhiv HAZU u Zagrebu, Hrvatski državni arhiv, Steiermärkisches Landesarchiv u Grazu, Kriegsarchiv u Beču i Magyar Országos Levéltár u Budimpešti) te revizijska istraživanja objavljenih izvora zasad nisu dala nikakve nove relevantne podatke koji bi bolje rasvijetlili povijest i vrijeme izgradnje utvrde Klinac(grad), pa će se daljnje spoznaje o ovoj utvrdi temeljiti prvenstveno na predstojećim arheološkim istraživanjima koja je od 2011. preuzela Tajana Pleše iz Hrvatskog restauratorskog zavoda.¹⁴

Lokalitet Klinac(grad) u prapovijesti

Lokalitet Klinac(grad) bio je naseljen još u prapovijesti o čemu svjedoče brojni nalazi (keramika, nakit, terakote) čija je analiza ujedno posvjedočila da se radilo o strateški važnom naselju koje se obično datira u kasniju fazu željeznog doba, odnosno 5. i 4. stoljeće prije Krista. Na Klinac(gradu) je nađen velik broj malih životinjskih plastika, uglavnom prikaza ovce, psa i konja te različite antropomorfne terakote. Specifikum nalaza na lokalitetu Klinac(grad) predstavljaju i zoomorfno oblikovane glavice na najvišem dijelu ručki posuda, motivi okruglog oblog ispupčenja ovjenčanog krugom uboda u kombinaciji s dvije jamice te zdjela ukrašena iznutra modeliranim izbočenjima.¹⁵ Analizirajući keramičke oblike s Klinac(grada) Majnarić Pandžić smatra da je očito postojala lokalna proizvodnja, ali pretpostavlja da su tehnički zahtjevniji primjerci, koji imaju analogije u Dolenjskoj, vjerojatno nabavljeni uvozom.¹⁶

¹¹ ŠKILJAN 2008.

¹² NOVAK 2011. Zahvaljujem kolegici Novak na ustupanju dijelova doktorata za potrebe ove studije.

¹³ Vidi prilog 13, <http://jupiter.elte.hu/terkep+lista2.php>.

¹⁴ Godine 2011. pod vodstvom Tajane Pleše u cijelosti je istražena unutrašnjost utvrde. Vidi priloge 22 i 23 te PLEŠE 2012. Zahvaljujem kolegici Pleše na ustupanju elaborata o Klinac(gradu).

¹⁵ MAJNARIĆ-PANDŽIĆ 1986: 29-42. Za pronađene nalaze na lokalitetu Klinac(grad) vidi priloge 1-5.

¹⁶ MAJNARIĆ-PANDŽIĆ 1986: 34-35.

Analogije u nalazima i keramičkim oblicima mogu se naći i na nalazištima u Starim Mikanovcima, Sotinu, Leskovcu, Virovitici, Bojačnom, Kiringradu, kod Sv. Marije Okičke, u Donjoj Dolini, Požegi te selu Trnovi u sjeverozapadnoj Bosni. Prema tome, upravo su nalazi s Klinac(grada) posvjedočili o interakciji sjevernobosanskog i istočnoalpskog prostora, odnosno da su komunikacije bile puno intenzivnije nego se smatralo.¹⁷

Suvremeni istraživači vjeruju da područje Klinac(grada), odnosno Kupe i Save, nije imalo samo tranzitnu ulogu, kako se prije smatralo, već da su naselja uz posavsku transverzalu, a među njima i Klinac(grad), bila nositelji kulturnog transfera. Prema tome, tu se također razvijala autohtona materijalna i duhovna kultura te nije nemoguće da zahtjevniji primjerci također potiču iz lokalnih radi-onica.¹⁸ Nažalost, radi se ipak o nedovoljno istraženom prostoru pa će tek daljnja istraživanja pokazati je li ovaj prostor zaista,¹⁹ kao što to smatra Potrebica, „veoma važna nedostajuća karika u potpunom sagledavanju složenog međudnosa kulturnih pojava sjeverne Bosne i istočnog alpskog prostora u razdoblju od kasnog brončanog pa sve do kraja starijeg željeznog doba“.²⁰

Lokalitet Klinac(grad) u antici

O kontinuitetu naseljavanja ovog lokaliteta i okolice u antici svjedoči nekoliko nalaza rimskog novca kovanog u obližnjoj Sisciji. O uskoj povezanosti ovog kraja sa Siscijom izvješćuje krajem 19. stoljeća Valentin Lapaine. Naime, Siscija se pitkom vodom opskrbljivala, osim bunarima, i vodovodom koji je dolazio s područja Klinac(grada) i Čuntića. Lapaine prema ostacima vodovoda te rimske cigle na okolnim poljima utvrđuje da se radi o vodovodu koji je imao smjer trase: Pračno, Mošćenica, Češko Selo, Petrinja, Taborište, Budičina i Klinac(grad).

¹⁷ O analogijama vidi: STOJIC 2007: 183, 184, KOVAČEVIĆ I HRŠAK 2010: 37-114, ILKIĆ 2006: 57, PAVIŠIĆ 2006: 92, 93, POTREBICA I DIZDAR 2002: 86, 93, LOŽNJAK 2002: 318, BALEN-LETUNIĆ 1987: 7, RAUNIG 1996: 49. O prapovijesti Klinac(grada) vidi i: ŠKILJAN 2008: 26.

¹⁸ POTREBICA 2003: 225, 226, 230.

¹⁹ Prva važnija rekognosciranja obavili su 1982. Nives Majnarić Pandžić i Aleksandar Durman pri čemu im je pomagao Zdenko Franić koji im daje na uvid pronađenu keramiku. Tijekom devedesetih godina 20. stoljeća lokalitet Klinac(grad) se nalazio na ratom obuhvaćenom području pa je prvo sljedeće ozbiljnije arheološko istraživanje obavljeno na jesen 2009. godine. Voditelj istraživanja bio je Lazo Čučković iz karlovačkog muzeja. Istraživanje je pretpostavljalo detaljno promatranje tragova na lokalitetu, dokumentiranje premjeravanjem i GPS uređajem. Tijekom istraživanja je, između ostalog, pronađeno nekoliko keramičkih nalaza na platou zapadno od utvrde te izdvojena nakupina nalaza na maloj terasi uz južnu padinu brijega pa Čučković smatra da se radi o rubnom dijelu velikog prapovijesnog nalazišta koje je prekrivalo značajan dio brijega. Vidi: <http://arheonaut.wordpress.com/2010/10/19/arheoloskoistraživanje-banije-2009-klinaac>.

Pretpostavlja se da je jedan krak vodovoda išao iz Čuntića, drugi od Klinac(grada) te da su se spajali kod Taborišta te išli dalje prema Sisciji kao jedan akvadukt. Prema proračunu protoka vode zaključeno je da je Siscija vodovodom dobivala 34 l vode u sekundi ili 2973 kubičnih metara dnevno što je bilo dovoljno za opskrbu 20.000 - 25.000 stanovnika. Tvrdnju o vodovodu podupiru još i danas brojni izvori vode koji se nalaze oko Budičine i Klinac(grada), a suvremena revizija zapažanja također je potvrdila ove navode. Zanimljivo je istaknuti da se jedan od izvora nalazi neposredno ispod utvrde Klinac(grad). Također je poznato da je u podnožju utvrde prolazila trasa rimske ceste koja je vodila iz Siscije preko Banije do Servicija gdje se cesta račvala u dva smjera, prema Sirmiju te prema Saloni.²¹

Nova saznanja o antičkoj prošlosti šireg prostora Klinac(grada) bit će moguća tek daljnjim reambuliranjem terena i arheološkim istraživanjima.

Lokalitet Klinac(grad) u srednjovjekovlju i ranom novom vijeku

Od Sv. Klementa i Klimne gore do Klinac(grada): problematika toponima i ubikacije

Toponim Klinac(grad) pojavljuje se tek u 18. stoljeću, dok su raniji nazivi bili Klin ili Klingrad u 17. stoljeću, Klimna gora u 16. stoljeću, te Gora sv. Klementa i Sv. Klement u srednjovjekovlju.²² Do relativne promjene imena toponima dolazi postupno, vjerojatno i zbog različitog načina bilježenja različitih zapisivača te kartografa 16. i 17. stoljeća, a i zbog osmanlijskih osvajanja kojima se mijenja demografska slika pa novije stanovništvo koristi ponešto iskrivljen stari toponim.

Da navedeni toponimi ipak označavaju isto područje, nema više sumnje, no najviše je rasprava prouzročila ubikacija srednjovjekovne gore sv. Klementa i crkve sv. Klementa. Historiografiju zabune detaljno je izložila Ana Novak te pokazala analizirajući postojeće izvore da je po crkvi sv. Klementa nazvana povijesna Klimna gora te da se radi o starijem nazivu za područje na kojem je izgrađena kula Klinac(grad).²³

Novak ujedno ukazuje na činjenicu da je Gunjača prvi donekle ispravno zaključivao, iako je pogrešno ubicirao budući da smješta toponim Sv. Klement u obližnji Vinodol.²⁴ Naime, Gunjača smatra da je na brdu općeg sinonimnog naziva 'gora'

²⁰ POTREBICA 2003: 226.

²¹ LAPAINE 1881: 60, 61, HLAVINKA 1902, VRBANOVIĆ 1981: 193-195, DURMAN 1992: 121, 124, HOTI 1992: 133-163, BUZOV 2001: 28, 29, ANDRIĆ 2002: 126, VUKELIĆ 2010: 330. Vidi i: <http://arheonaut.wordpress.com/2010/10/19/arheolosko-istrazivanje-banije-2009-klinac>.

²² Vidi prilog 6.

²³ NOVAK 2011: 44-51, 58, 61, 62.

²⁴ ISTO: 58.

sagrađena crkva posvećena sv. Klementu pa se brdo nazvalo Gora sv. Klementa te je od crkve i gore (brda) i selo dobilo ime sv. Klementa.²⁵

Naime, Gora sv. Klementa (*gorra apud sanctum clementem*) spominje se prvi put u izvorima 1201. godine.²⁶ U 13. stoljeću zabilježeno je biskupsko naselje sv. Klementa 1255. (*apud s. Clementem in nova villa episcopali in Gora*), te 1272. (*libere ville nostre de sancto clemente*).²⁷ Crkva sv. Klementa javlja se u izvorima 1301. (*ecclesie sancti Clementis*), te 1334. (*ecclesia sancti Clementis de Gora*) i 1501. (*Mathias sancti Clementis de Gora*) u popisima župa Zagrebačke biskupije.²⁸ Isto tako, već 1301. izvori svjedoče o brdu (gori) koje nosi ime sv. Klementa (*sub monte sancti Clementis*).²⁹

Utvrda Klinac(grad)

Utvrda Klinac(grad) peterokutnog je oblika s duljinom stranica čiji raspon seže od 11,5 do gotovo 14 m,³⁰ opsega oko 61 m te površine oko 250 m².³¹ Svi istraživači povijesti Klinac(grada) i okolice navode da je utvrda sagrađena sredinom ili pak u prvoj polovici 16. stoljeća radi obrane od Osmanlija.³² Nažalost, ne postoje povijesni izvori koji bi izričito potvrdili ova mišljenja, već se ovi zaključci, kao i zaključci o izgledu utvrde, nameću analizom sačuvanih postojećih elemenata na samoj ruševini.³³

²⁵ GUNJAČA 1975: 415-426.

²⁶ CD IX: 10. Lelja Dobronić krivo ubicira Goru uz današnje selo Gore (jugozapadno od Petrinje) te navodi da su ondje templari imali crkvu sv. Klementa. DOBRONIĆ 1951: 276-278. Vidi i NOVAK 2011: 58.

²⁷ Juraj Marcelović, *Synopsys diplomatum aliorumque monumentorum regnum Croatiae respicientum ab anno 1237. ad annum 1693. chronologice disposita* (CD VI, 12).

²⁸ CD VIII: 9; BUTURAC 1944: 6-9 (popis crkava u arhidakonatu Gora), RAČKI 1872: 204, RAZUM 2003: 403, 404. Vjekoslav Klaić, Janko Barle, Josip Buturac i Lelja Dobronić ubicirali su crkvu sv. Klementa u Gore (KLAJČIĆ 1880: 144, BARLE 1913: 279, BUTURAC 1944: 6-9, DOBRONIĆ 1951: 276, 278). Na neispravnu ubikaciju upozorava još Gunjača (Gunjača, Meta s. Ladislai regis, 416, 417), no usprkos tome pogrešna se ubikacija prenosi i u *Kanonske vizitacije Zagrebačke nadbiskupije* 2006: 17.

²⁹ CD VIII: 8. Za ispravnu detaljnu analizu svih navedenih izvora vidi NOVAK 2011: 44-51, 58, 61, 62.

³⁰ SZ pročelje - vanjsko: 12.15 m, unutarnje: 10.4 m; SI pročelje - vanjsko: 13.2 m, unutarnje: 11.15 m; JI pročelje - vanjsko: 13.95 m, unutarnje: 11.8 m; J pročelje - vanjsko: 13.1 m, unutarnje: 11 m; JZ pročelje - vanjsko: 13.45 m, unutarnje: 11.2 m (PLEŠE 2012: 34).

³¹ Horvat smatra da je peterokutni tlocrt utjecaj renesanse, a zidanje nije bilo precizno zbog brzine (HORVAT 2003: 100, 101).

³² Usporedi npr. kod: KRUIHEK I HORVAT 1986: 179, 180, HORVAT 1993: 181, 2003: 100, 101, KRUIHEK 1995: 128, NOVAK 2011: 71, ŠKILJAN 2008: 27. Za smještaj utvrda ovog prostora vidi karte, odnosno priloge 8, 9 i 21.

³³ KRUIHEK I HORVAT 1986: 180, HORVAT 1993: 181, 2003: 100, 101.

Kruhek ističe da 1544. počinje gradnja sisačke utvrde, a da je Klimna gora, uz Pecke, Čuntić, Križ i Sokol, izgrađena ranije zbog osmanlijske opasnosti.³⁴ Analizirajući branič kulu Gvozdanskog Horvat ističe da su puškarnice s Klinac(grada), pored još npr. Zimića, Siska, Sokolca, Peckog, karakteristične za treće desetljeće 16. stoljeća te za nešto kasnije razdoblje, dok ih se ranije ne nalazi.³⁵ U zajedničkom radu, pak, navode da je Klinac(grad) građen sredinom 16. stoljeća, što je vidljivo po načinu zidanja, nedostatku klesanca na uglovima i tipu puškarnica.³⁶ Radi se o puškarnicama koje su najuže u sredini.³⁷

Po sačuvanim tragovima položaja drvenih greda Horvat i Kruhek zaključuju da su uz tri strane zida unutar utvrde bili neki drveni objekti, dok su uz preostala dva zida bile drvene galerije. Ulaz bi bio na prvom katu preko čardaka i drvenog mosta na zapadnom zidu, gdje je vidljiv kotačić kolotura koji je služio za konop za dizanje i spuštanje mosta.³⁸

Horvat u radu novijeg datuma smatra da je ulaz na prvom katu bio za pješake, a da je ulaz u prizemlju možebitno služio za ulaz konja. Utvrdu smješta na čisti- nu da bi se lako moglo opažati eventualno približavanje Osmanlija, a uokolo ne nalazi vidljive ostatke nasipa i opkopa, iako ostavlja mogućnost tragova palisada. Također, ističe da je prema sačuvanim ostacima teško procijeniti pravi izgled vrha zidova, no prema Sabljarovoj skici, na kojoj su zidovi bili viši skoro 1,5 - 2 metra, na vrhu su vidljivi djelomično sačuvani otvori koji liče na krunište. Horvat ističe da, iako bi se prema načinu obrane 16. stoljeća na vrhu očekivala konzolno istaknuta drvena etaža za obranu podnožja, o njenom se postojanju može samo promišljati, jer zbog neobičnosti i posebnosti tlocrta možda je na vrhu bila natkrivena galerija, a veći su otvori bili namijenjeni promatranju okolice.³⁹

Njegove zaključke preuzima i Škiljan, iako, za razliku od Horvata, navodi da tragovi palisade nisu vidljivi.⁴⁰

Nakon što je 2011. arheološki u cijelosti istražila unutrašnjost utvrde Klinac(grad), Tajana Pleše smatra da je okolica utvrde bila ogoljena zbog njene geostrateške važnosti. Zasad nije pronašla tragove drvenih palisada, ali bez daljnjih arheoloških istraživanja šireg prostora utvrde ne isključuje njihovo postojanje. Slaže se s Horvatom oko mogućnosti natkrivene galerije na vrhu, jer je ona vjerojatna sudeći

³⁴ KRUEK 1995: 128.

³⁵ HORVAT 1993: 181.

³⁶ KRUEK I HORVAT 1986: 180.

³⁷ HORVAT 2003: 100, 101.

³⁸ KRUEK I HORVAT 1986: 180. U ovom radu su smatrali da je utvrda jednokatna, ali očito im još nije bila na raspolaganju skica Mijata Sabljara.

³⁹ HORVAT 2003: 100, 101.

⁴⁰ ŠKILJAN 2008: 27.

prema komparativnom materijalu, no proturječi velikom broju preostalih zaključaka Kruheka i Horvata vezanih uz arhitekturu utvrde. Naime, Pleše smatra da se prema sačuvanim tragovima položaja drvenih greda ne može ustvrditi da su uz jugozapadno, sjeverozapadno i sjeveroistočno unutarnje pročelje bili smješteni drveni objekti, uz preostala dva drvena galerija, dok je ostatak prostora zauzimalo (nenatkriveno?) dvorište, te navodi da je moglo biti i potpuno obrnuto (uz jugozapadno, sjeverozapadno i sjeveroistočno unutarnje pročelje drvena galerija, a uz preostala dva drveni objekti). S obzirom na malu količinu podataka kojom se raspolaze pri rekonstrukciji, isto tako smatra da nije moguće zaključiti kolika je bila širina pretpostavljenih objekata te je moguće samo pretpostavljati kako je bilo oblikovano dvorište, koju je površinu zauzimalo te je li bilo natkriveno ili ne. S malo većom sigurnošću Pleše pretpostavlja da je peć (od čašastih pećnjaka) bila smještena uz jugoistočno pročelje, no ograđuje se od njenog točnog smještaja i rekonstrukcije zbog nedovoljne količine materijala, što su uzrokovala brojna prekopavanja unutrašnjosti utvrde (prije 2011.). Isto tako, Pleše smatra da je ulaz u prizemlju služio za svakodnevnu komunikaciju (a ne za ulaz konja), a pretpostavljeni Kruhekov i Horvatov ulaz na prvom katu preko čardaka naziva „otvorom neodređene namjene“. Naime, Pleše smatra da su Kruhek i Horvat svoje zaključke donosili prije sustavnih istraživanja dok je utvrda bila obrasla vegetacijom pa su krivo opazili „kotačić kolotura“ te su pretpostavili postojanje drvenog čardaka za čiju potvrdu nisu pronađeni nikakvi materijalni dokazi iako je istražen prostor oko utvrde.⁴¹

Je li utvrda zaista izgrađena tek u 16. stoljeću ili pak i ranije, nije moguće sa sigurnošću potvrditi u povijesnim izvorima, ali o potencijalnom ranijem datumu izgradnje moglo bi se naslućivati iščitavajući Krčelićevu *Povijest stolne crkve zagrebačke* na što upozorava u novije vrijeme jedino Ana Novak.⁴² Naime, Krčelić se poziva na mađarskog povjesničara Istvanffyja te navodi da je 1495. prilikom upada Osmanlija kod utvrde sv. Klementa poginuo Pavao Kanižaj (Kinizi, Kviniž). Krčelić je smatrao da se spomenuta utvrda nalazila u blizini Hrastovice,⁴³ a suvremeni urednici njegovog djela navode da je utvrda sv. Klementa nedaleko od Hrastovice vjerojatno i danas postojeća ruševina utvrde zvana Klimna gora (Klimentova gora) ili Klinac grad.⁴⁴ Novak ipak ostavlja izgradnju utvrde Klinac(grad) u 16. stoljeću te komentira da je Sv. Klement očito bio važna utvrđena i strateška lokacija.⁴⁵

Iako ne komentira starost utvrde, Lazo Čučković na temelju poduzetih arheoloških istraživanja 2009. zaključuje da utvrda Klinac(grad) nije bila samo osamljena

⁴¹ PLEŠE 2012: 34-41.

⁴² NOVAK 2011: 71.

⁴³ Krčelić 1994a: 222.

⁴⁴ Vidi bilj. 127 u Krčelić 1994b: 388.

⁴⁵ NOVAK 2011: 71.

utvrđena kula kako se obično pisalo u literaturi, već da se radilo o srednjovjekovnom naselju. Čučković smatra da utvrda odgovara „tipičnom srednjovjekovnom sklopu tzv. *motte and bailey*, humak s kulom i dvor s gospodarskim zgradama u podnožju“. Isto tako vjeruje da je brdo/humak na kojem se nalazi peterokutna kula nastalo ljudskim djelovanjem. Na brdu i oko njega opazio je više terasastih proširenja i tragova manjih zahvata u blizini kule, a smatra da su, doduše slabo, vidljivi i ostaci prilaznog puta. Također, primjećuje ostatke arhitekture na nekoliko mjesta. Naime, odmah ispod brda nalazi se nekakav sklop, vidljiv po malim nasipima koji potječu od urušenih zidova. Isto je tako opazio tragove arhitekture uz prilazni put koji dolazi iz sela pa vjeruje da je na tom mjestu bilo podignuto manje utvrđenje radi nadzora prolaza do grada/utvrde.⁴⁶

Treba svakako istaknuti da je 2010. ispitana metodom datiranja C 14 starost uzorka drveta iz nadvratka ulaznih vrata utvrde Klinac(grad) u Laboratoriju za mjerenje niskih radioaktivnosti Instituta Ruđer Bošković u Zagrebu. Rezultati analize pokazali su da se ispitani uzorak drveta može sa 68,2 % vjerojatnosti datirati u razdoblje između 1040. i 1190., te s 95,4 % vjerojatnosti između 1020. i 1230. godine.⁴⁷ Očito je prije korištenja u utvrdi imala neku drugu namjenu na nekoj starijoj građevini. Iako ne možemo znati otkuda je drvo preuzeto, rezultati ove analize svjedoče o kontinuiranosti naseljavanja ovog lokaliteta i okolice.

Pri istraživanju Klinac(grada) pozornost svakako pobuđuju natpisi uočeni na gradivnom kamenju utvrde. Radi se o natpisima *Volfal* i *Mitvko Endre* s unutrašnje strane te natpisu *Domokos* na manjem kamenu s unutrašnje strane te većem rubnom s vanjske strane. Nažalost, zasad se nitko osim Zdenka Franića nije ozbiljnije pozabavio ovim natpisima. Franić smatra, analizirajući imena na natpisima, da se najvjerojatnije radi o natpisima nastalim u vrijeme izgradnje utvrde, iako su ukrasi na slovima natpisa *Volfal* karakteristični za stari vijek. Za sva tri imena smatra da su mađarskog podrijetla te sukladno tome zaključuje da su pri gradnji utvrde sudjelovali mađarski majstori. Ime *Endre* je mađarski oblik grčkog imena Andrija, povezanog s apostolom sv. Andrijom, *Domokos* je mađarski oblik latinskog imena *Dominicus*, povezanog s katoličkim svecem sv. Dominikom, dok je *Volfal* ime

⁴⁶ O arheološkom istraživanju 2009. usp. i bilj. 19. Pri istraživanju je također pomagao lokalni mještalin Petar Preradović koji je Čučkoviću ukazao na nalaze kostiju na mjestu manjeg objekta uz prilazni put te na dva velika kamena bloka koji se trenutačno nalaze u mjestu Klinac, a nađeni su u okolici utvrde. Zaštitna arheološka istraživanja u utvrdi provedena su u srpnju i kolovozu 2010. pod vodstvom Marije Šiša-Vivek, kada je u unutrašnjosti utvrde iskopan oko 1,5 m zemlje u dubinu, čime je potvrđena podloga za podnicu te veća količina kasnosrednjovjekovnog i ranonovovjekovnog pokretnog arheološkog materijala. Vidi: <http://arheonaut.wordpress.com/2010/10/19/arheolosko-istrazivanje-banije-2009-klinac>. Pleše smatra da su Čučkovići zaključili hrabri, ali da se većina njih ne može potvrditi zatečenim stanjem na terenu. PLEŠE 2012: 24.

⁴⁷ Vidi prilog 7.

mađarskog podrijetla koje se danas sreće kao prezime u Mađarskoj. Budući da je natpis *Domokos* bio na uočljivom mjestu, Franić smatra da je *Domokos* bio istaknutiji majstor, možebitni voditelj radova.⁴⁸

Međutim, istraživanju starosti natpisa na gradivnom kamenju Klinac(grada) trebalo bi ipak posvetiti više pažnje jer treba imati na umu da je gradivno kamenje moglo biti preuzeto i s neke druge ranije građevine.

Neupitno je da je utvrda sagrađena na posjedu i na inicijativu zagrebačkih biskupa, no isto tako zbog nedostatka povijesnih izvora nije moguće dokučiti koji je od zagrebačkih biskupa zaslužan za izgradnju utvrde Klinac(grad).⁴⁹

Ako bi se složili s navodom, da je Klinac(grad) izgrađen prije 1544. te da je opremljen puškarnicama koje pripadaju najranije trećem desetljeću, u obzir bi dolazio zagrebački biskup Šimun I. Erdödy koji je spomenutu čast obnašao od 1518. do smrti 1543. godine. No, koliko bi se mogao posvetiti izgradnji novih utvrda, nemoguće je procijeniti jer je osim prijeteće osmanlijske opasnosti, njegovo biskupovanje obilježio građanski rat Zapoljovaca i Ferdinandovaca koji jedni drugima uništavaju imanja. Najznačajniji pristaše Zapolje bili su Šimun Erdödy, Petar Erdödy i Toma Nadasdy, dok su na strani Ferdinanda bili, između ostalih, Zrinski koji su imali posjede u susjedstvu Klinac(grada). I nakon prelaska Šimuna na Ferdinandovu stranu,⁵⁰ neprijateljstva sa Zrinskim nisu prestala te su, primjerice, 1539. Ivan Zrinski i Ivan Alapić napadali obližnje Hrastovicu, Gradac i Vinodol, a 1541. Zrinski je opet opsjedao Vinodol.⁵¹ Takvo okruženje sigurno nije bilo pogodno za izgradnju novih utvrda.

Utvrda Klinac(grad) u pisanim i kartografskim izvorima ranog novog vijeka

Prvi izričiti spomen utvrde Klinac(grad) potječe iz izvješća Ivana Lenkovića iz 1563. godine. Naime, Lenković navodi da utvrda Klimna gora (Gora sv. Klimenta) pripada zagrebačkom biskupu te da bi je trebalo razoriti i napustiti njezinu obranu.⁵² Do rušenja ipak nije došlo, o čemu svjedoče i današnji ostaci utvrde, ali jasno je da utvrda nije ni napuštena te da je i dalje služila kao jedna od utvrda za obranu od Osmanlija, što potvrđuju pisma nadvojvode Ernesta pisana u Beču 20. svibnja te 12. srpnja 1577. godine.⁵³

⁴⁸ PLEŠE 2012: 41, 42.

⁴⁹ Vidi prilog 20.

⁵⁰ Dana 8. listopada 1530. kod Dišnika i Novog Dvora dolazi do sklapanja primirja između pristaša Zapolje i Ferdinanda, pri čemu su se i jedni i drugi odrekli međusobnih uništavanja imanja HSS. No Šimun Erdödy, njegov brat Petar Erdödy i Toma Nádasdy prelaze na Ferdinandovu stranu tek 6. kolovoza 1534. u Vásarhelyu. *Acta comitialia Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae* 1912: 263-264, 326-328.

⁵¹ ČAVRAK I SIRK 2005: 64.

⁵² *Spomenici Hrvatske krajine* 1889: 427.

⁵³ *Spomenici Hrvatske krajine* 1884: 28, 32.

Dana 20. svibnja 1577. nadvojvoda Ernest zahtijeva od Ivana Auersperga da ga izvijesti, kao što je to i ranije u nekoliko navrata bezuspješno tražio, o dohocima glede Hrastovice, Peći i Klimne gore budući da se neki tamošnji kapetani bune, jer navodno nemaju dovoljno dohodaka za potreban broj vojnika.⁵⁴ Ovaj je put Auersperg izvijestio nadvojvodu o traženim podacima, iako tek 2. srpnja, što se doznaje iz Ernestovog pisma vojvodi Karlu Štajerskom od 12. srpnja iste godine. Prema Auspergovim podacima proizlazi da kapetanu pripada dohodak od gornje i donje hrastovičke utvrde, Klimne gore i Peći (Peckog), koji broji 1000 vedara vina, 200 kubula pšenice, 200 kubula prosa i zobi te 16 vedara meda. Od ovih dohodaka treba, između ostalih, izdržavati i 10 haramija u Klinac(gradu), odnosno hraniti ih, opremiti i plaćati poput drugih krajiških vojnika, da bi bili spremni za svaku krajišku službu, kao što su bili izdržavani u vrijeme zagrebačkog biskupa Jurja Draškovića.⁵⁵

Isto tako, prema izvješću sa sabora u Brucku na Muri 1578. proizlazi da u utvrdi Klimna gora treba biti 50 haramija te da je ona jedna od devet utvrda (kao na primjer i Perna i Greda) koje su bile pod izravnim zapovjedništvom vrhovnog zapovjednika Hrvatske krajine u Karlovcu, iako su prethodno bile pod zapovjedništvom Hrastovičke kapetanije. Razlog promjeni zapovjedništva bio je predstojeći veliki vojni pohod za vraćanje Pounja zbog kojeg je prevladalo mišljenje da je bolje dati što više ovlasti u ruke jednog čovjeka.⁵⁶

Sljedeći se put utvrda Klinac(grad) pojavljuje tek krajem 17. stoljeća u pisanim povijesnim izvorima. Naime, iz popisa sastavljenog 1696. proizlazi da je područje između Kupe, Save i Une podijeljeno na 21 knežiju. Prva je na popisu neimenovana kneževina pod vlašću kneza Komlena, koja obuhvaća i Klingrad, odnosno upravo se Klingrad smjestio na granici ove kneževine.⁵⁷

Nedostatak pisanih izvora donekle su popunili kartografski jer se Klinac(grad) kao utvrda *Klinagora* pojavljuje na tri karte iz druge polovice 16. stoljeća (N. Angielini, *Croatae et Sclavoniae*, 1560.; G. de Jode, *Croatae [et] circumiacentiu[m] Regionu[m] versus Turcam nova delineatio*, 1593.; H. Levinus, *Croatae [et] circumiacentiu[m] Regionu[m] versus Turcam nova delineatio*, 1596.).⁵⁸

⁵⁴ Isto: 28.

⁵⁵ Isto: 32.

⁵⁶ KRUHEK 1995: 286, 324, ŠTEFANEC 2011: 400, 401, 486-487, 500. Vidi i priloge 14 te 15.

⁵⁷ ...erstlich die knesia unter Comlen knez gennant, beruehrt ihren district und heriumbliegende mettas von Klingrad bis zu...; Spomenici hrvatske krajine 1889: 41. Na ovaj se izvor osvrnuo i Kruhek koji ispravno primjećuje da se Klinac(grad) do sada u izvorima prije osmanlijskih osvajanja uvijek nazivao Klimnom gorom. Međutim, Kruhek netočno navodi da se Klingrad spominje u knežiji Donji Komlen, budući da je Komlen ime kneza, a naziv kneževine je izostavljen (pri prijepisu ili u originalu), što nije jedinstven slučaj u ovom popisu.

⁵⁸ Vidi priloge 6, 16 i 17. Za zemljovide usp. Angielini 1560, de Jode 1593, Levinu 1596. Karta G. de Jodea ponekad se navodi i kao karta Corneliusa de Jodea jer je Cornelius nadopunio te izdao kartu svog oca. PANDŽIĆ 1987: 21, 22. Za kartografiju u ranom novom vijeku vidi još i npr.: MARKOVIĆ 1993, ROKSANDIĆ 2010: 8-26, SLUKAN ALTIĆ 2003. Definitivna promjena toponima Klimna gora i Klin u Klinac(grad) može se pratiti od 18. stoljeća. Vidi prilog 6.

Utvrdna Klinac(grad) i Osmanlije

Prevladava mišljenje da zagrebački biskupi, kao jedni od većinskih posjednika između Kupe, Save i Une, zbog nadolazeće osmanlijske opasnosti grade na strateški bitnim mjestima utvrde Pecki, Čuntić, Klimnu goru, Križ i Sokol.⁵⁹ Opravdano ili ne, predočeni pisani izvori druge polovice 16. stoljeća ukazuju na angažiranost utvrde Klimna gora u protuosmanlijskoj obrani. Isto tako, zabilježene su molbe zagrebačkih biskupa kralju za pomoć pri uzdržavanju utvrda na granici, koje služe za obranu.⁶⁰ Iako se Klimna gora ne spominje izrijeком u sačuvanim molbama, očito je da zagrebački biskupi održavaju utvrdu, što je posebno jasno u vrijeme biskupa Jurja Draškovića.⁶¹

U svakom slučaju evidentno je da su gotovo cijelu drugu polovicu 16. stoljeća utvrda Klimna gora i njezina šira okolica ugroženi osmanlijskim pustošenjima i napadima. Koliko je napada bilo, nemoguće je utvrditi, ali se sa sigurnošću može reći da su haramije na utvrdu trebale biti konstantno spremne za potencijalne napade.⁶²

Prema Krčeliću, Osmanlije su nakon pada Kostajnice opustošile, osim Klimne gore, i sve okolne utvrde.⁶³ Vjekoslav Klaić, pak, navodi da su Klimnu goru 1574. napale Osmanlije,⁶⁴ a Kruhek ističe da su svi drveni kašteli i kamene kule bili napušteni ili razoreni najkasnije 1591. do 1596. u ratovima s Osmanlijama za kupsku granicu. Oni isto tako većinom nisu bili zanimljivi ni Osmanlijama koji neko vrijeme (1591. - 1594.) kao predstraže koriste samo Goru i Hrastovicu.⁶⁵ Shodno tome, može se pretpostaviti da je utvrda Klimna gora krajem 16. stoljeća napuštena te da više nije obnavljana.

Zaključna razmatranja

Lokalitet Klinac(grad) dobar je primjer kontinuiranosti naseljenosti kroz sva povijesna razdoblja. Još se u prapovijesti na ovom području nalazi gradina koja se obično smješta u 4. i 5. stoljeće prije Krista. Iako lokalitet zasad ne bilježi dokaze o

⁵⁹ KRUHEK 1995: 128.

⁶⁰ *Spomenici hrvatske krajine* 1889: 419-420. U ožujku 1546. biskup Nikola Olah moli pomoć kralja Ferdinanda koji nalaže Luki Sekelu da izvidi situaciju te pomogne (LOPAŠIĆ 1885: 198).

⁶¹ *Spomenici Hrvatske krajine* 1884: 32.

⁶² O situaciji u 16. stoljeću usp. npr. KRUHEK 1995, ŠTEFANEC 2011, PÁLFFY 2009.

⁶³ *...Komogovina, Vinodol, S. Clementis, Hrastovitza, Peckij, Gorre, Gradec...;* Krčelić 1994a: 233. Zanimljivo je napomenuti da Gunjača koristi isti Krčelićev navod, ali smatra da Krčelić piše da su „Turci nakon osvajanja Kostajnice opustošili utvrde Komogovina, Vinodol, s. Clementis, Hrastovica, Pecki, Gora, Gradec...“. Shodno tome, neispravno tvrdi da se radi o jednoj utvrdu, odnosno Vinodolu sv. Klementa koji je zapravo posjed *gorra apud s. clementem* iz 1201. i 1272. Vidi: GUNJAČA 1975: 414.

⁶⁴ KLAJĆ 1880: 141.

⁶⁵ KRUHEK 1976: 114.

nastanjenosti u rimsko doba, evidentno je da je vodovod koji opskrbljuje Sisciju išao od Klinac(grada), odnosno ispod utvrde smješten je jedan od izvora vode.

Srednjovjekovno doba ovog lokaliteta bilježi se u pisanim izvorima od samog početka 13. stoljeća kada se spominje gora sv. Klementa, crkva sv. Klementa i neko naselje u podnožju. O izgradnji utvrde nema pisanih dokaza prije druge polovice 16. stoljeća, ali većina istraživača po elementima sačuvanim na ostacima utvrde zaključuje da je izgrađena najranije tridesetih godina 16. stoljeća za obranu od Osmanlija. Međutim, ipak postoje neke indicije, ako ćemo vjerovati Krčelićevom navodu o smrti Pavla Kanižaja, da je utvrda Klinac(grad) postojala i krajem 15. stoljeća. U svakom slučaju, prema zabilježenoj crkvi sv. Klementa i naselju još u ranijim stoljećima, očito je da kamena peterokutna utvrda nije bila osamljena, već da se na ovom području u srednjovjekovlju odvijao raznoliki svakodnevni život, što potvrđuju u neku ruku i rezultati analize drveta iz nadvratka utvrde Klinac(grada), ali i dohodci s nje i obližnjih utvrda iz 1577. godine.

Prateći izvore može se pratiti kako današnji lokalitet Klinac(grad) mijenja ime, naime, srednjovjekovni toponim sv. Klement sredinom 16. stoljeća postaje Klimna gora (Klinagora), a u drugoj polovici 17. stoljeća ustalilo se ime Klin, odnosno Klingrad. Ime Klinac(grad) pojavljuje se tek u 18. stoljeću.

Koliko se dugo zapravo odvijao život u peterokutnoj utvrdi Klinac(grad) može se samo pretpostavljati, ali očito su joj najkasnije devedesetih godina 16. stoljeća presudila osmanlijska osvajanja. Osmanlije ne koriste utvrdu pa je ona napuštena i prepuštena zubu vremena.

Interes za Klinac(grad) pobuđuje se povremeno još od sredine 19. stoljeća, ali sustavna istraživanja nisu nikada obavljena. Istraživanja su sigurno usporena i zbog Domovinskog rata, ali čini se da će 21. stoljeće konačno donijeti „bolja vremena“ za ovaj lokalitet. Naime, 2011. godine Tajana Pleše započela je sustavna arheološka istraživanja te restauraciju utvrde Klinac(grad), a budući da su povijesni izvori za nju poprilično škrti, arheologija bi trebala dati nove spoznaje o ovom lokalitetu i životu na njemu. Nužna su i komparativna istraživanja, što najprije pretpostavlja iscrpne povijesne studije te arheološka istraživanja pojedinih okolnih banijskih utvrda.⁶⁶

Svakako je pohvalan angažman lokalne zajednice. Naime, Gradsko poglavstvo grada Petrinje prepoznalo je povijesni značaj i turističke mogućnosti lokaliteta Klinac(grad) pa je odlučilo ostatke utvrde uvrstiti u turističku po-

⁶⁶ Banijske su utvrde (kao i velik broj ostalih hrvatskih utvrda) poprilično slabo povijesno istražene pa se vrlo često automatizmom navodi da su izgrađene ili zbog mongolske opasnosti u 13. stoljeću ili pak zbog osmanlijske opasnosti u 16. stoljeću. Iscrpna povijesna istraživanja moći će potvrditi ili će ipak najvjerojatnije opovrgnuti ova raširena mišljenja. Isto tako, većina banijskih utvrda nažalost nije bila predmet zanimanja arheologa (donekle opravdano zbog Domovinskog rata i zaostalih mina), no situacija se popravlja (npr. Hrvatski restauratorski zavod planira arheološka istraživanja i konzervaciju utvrda Čuntić, Zrin i Pecki).

nudu Banije, zbog čega je izrađen projekt *Petrinja – razvojna vizija turističke destinacije*. U projektu je, između ostalog, predviđeno uređivanje markirane planinarsko-rekreacijske staze *Stari gradovi petrinjskog kraja*.⁶⁷

Bibliografija

Izvori

Acta comitialia Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. 1912. (= *Hrvatski saborski spisi: knjiga prva: od godine 1526. do godine 1536.*), ur. Ferdo Šišić. Zagreb: Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium, 1912. (HSS).

CD: Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae - Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, sv. I, izd. Marko Kostrenčić, Jakov Stipišić i Miljen Šamšalović, sv. II-XII, izd. Tadija Smičiklas, sv. XIV-XVI, izd. Marko Kostrenčić, sv. XVII, izd. Stjepan Gunjača, sv. XVIII, izd. Duje Rendić-Miočević, sv. XIX (Supplementa I), izd. Hodimir Sirotković i Josip Kolanović, sv. XX (Supplementa II), izd. Hodimir Sirotković, Zagreb 1904. - 2002.

Kanonske vizitacije Zagrebačke nadbiskupije, Gorski arhiđakoniat, sv. 1, 1639.-1726. Priredili Andrija Lukinović, Antun Devčić i Stjepan Razum. Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", 2006.

Krčelić, Baltazar Adam. 1994. *Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabiensis* (faksimil pretisak izdanja iz 1770.). Zagreb: Institut za suvremenu povijest.

Krčelić, Baltazar Adam. 1994. *Povijest stolne crkve zagrebačke*. Preveo Zlatko Šešelj. Zagreb: Institut za suvremenu povijest.

Marcelović, Juraj. *Synopsys diplomatum aliorumque monumentorum regnum Croatiae respicientum ab anno 1237. ad annum 1693. chronologice disposita*, prijepis u arhivu HAZU, II d 237.

Spomenici hrvatske krajine. 1884. Sv. I, sakupio i uredio Rudolf Lopašić [Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium; sv. 15]. Zagreb: Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium, 1884.

Spomenici hrvatske krajine. 1889. Sv. III, sakupio i uredio Rudolf Lopašić [Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium; sv. 20]. Zagreb: Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium.

Karte

Amtliche karte des K.u.K. Militärgeographischen Instituts in Wien = „Dritte militärische Aufnahme Ungarns“. Nach der Aufnahme von 1881 mit Nachträgen von 1884-1914 gedruckt im Maßstab 1:75 000.

Angielini, Nicolo. 1560. *Croatiae et Sclavoniae* (Nacionalna knjižnica u Beču, Cod. 8609).

⁶⁷ http://www.petrinja.hr/dokumenti/2007/razvoj_turizma/03_03_analiza_kulturni_resursi.pdf.

- De Jode, Gerard. 1593. *Croatiae [et] circumiacentiu[m] Regionu[m] versus Turcam nova delineatio*. Antwerpen.
- Glavach, Stephanum. 1673. *Nova hactenus editarum mendis Expurgatis ac multis quae omissa sunt additis accurate coccinnata Partium Regni Sclavoniae et Croatiae a Christianitatae eti amnum possessorum Confiniumque Descriptio* per R. P. Stephanum Glavach e Soc. Jesu Varasdinensinem AA. LL. et Philosophiae Doctorem et quondam in Alma Vnvtē Graecensi Matheseos Professorem.
- Josefinische Aufnahmen im Österreichischen Kriegsarchiv*, Wien, sig: 771/10.
- Levinus, Hulsius. 1596. *Croatiae [et] circumiacentiu[m] Regionu[m] versus Turcam nova delineatio*. Nürnberg.
- Lypszky, Johannes. 1806. *Mappa generalis regni Hungariae*. Pesthini.
- Lypszky, Johannes. 1808. *Repertorium locorum objectorumque in XII tabulis mappae regnorum Hungariae, Slavoniae, Croatiae et confinium militarium Magni item Principatus Transylvaniae occurrentium*. Budae.
- A Pallas nagy lexikona*, vol. XVI. Zagrab varmegye terkepe, tervezte Gönczy Pal. Budapest: Posner Karoly Lajos es fia teekepeszeti intezetenek kiadasa, 1897.

Priručnici

- HELLER, Georg. 1980a. *Comitatus Zagrabiensis A-L*. München: Veröffentlichungen des Finnisch-Ugrischen Seminars an der Universität München.
- HELLER, Georg. 1980b. *Comitatus Zagrabiensis M-Z*. München: Veröffentlichungen des Finnisch-Ugrischen Seminars an der Universität München.
- MLADENOVIĆ, Petar (ur.). 1973. *Imenik mesta u Jugoslaviji*. Beograd: Službeni list SFRJ.

Literatura

- ADAMČEK, Josip. 1988. Glina i njezina okolica u srednjem vijeku. U: Roksandić, Kolar-Dimitrijević 1988: 13-19.
- ANDRIĆ, Stanko. 2002. Južna Panonija u doba velike seobe naroda. *Scrinia Slavonica* 2: 173-167.
- BALEN-LETUNIĆ, Dubravka. 1987. Prehistorijski nalazi s gradine Kiringrad. *Journal of the Zagreb Archaeological Museum* 20: 1-30.
- BARLE, Janko. 1913. Gorski arhidakonat prije turskih provala. *Katolički list*, 23-25: 266-269, 278-280, 294-296, 308-310.
- BATELJA, Juraj i drugi. 1995. *Zagrebački biskupi i nadbiskupi*. Zagreb: Školska knjiga.
- BUTURAC, Josip. 1944. *Popis župa Zagrebačke biskupije od god. 1334*. [Kulturno-povijesni zbornik Zagrebačke biskupije 1094-1944]. Zagreb (poseban otisak).
- BUZOV, Marija. 2001. Odnos Segestike i Siscije s topografijom, *Riječi* 2001/3-4: 5-37.
- ČAVRAK, Vladimir, Željko SIRK. 2005. Vinodol kraj Petrinje, pronađena baština. *Petrinjski zbornik za povijest i obnovu zavičaja* 7/8: 64-70.

- DOBRONIĆ, Lelja. 1951. Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201. *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, posebni otisak iz 283. knjige, Zagreb: JAZU.
- DURMAN, Aleksandar. 1992. O geostrateškom položaju Siska. *Opuscula archeologica* 16: 117-131.
- ENGEL, Pál. 2001. *Magyarország a középkor végén*, Budapest (CD-ROM).
- GOLEC, Ivica. 1993. *Povijest grada Petrinje (1240-1592-1992)*. Zagreb, Petrinja: Matica hrvatska Petrinja; Školska knjiga.
- GUNJAČA, Stjepan. 1975. Meta s. Ladislai regis ili o granici kralja Ladislava u Hrvatskoj. U: Isti, *Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji, knj. 3, Rasprave*, 395-439. Zagreb, Školska knjiga.
- HLAVINKA, Vinko. 1902. Stari rimski vodovod preko Kupe u Sisku. *Vijesti Društva inženira i arhitekata*. Zagreb.
- HORVAT, Anđela. 1975. *Između gotike i baroka, umjetnost kontinentalnog dijela Hrvatske od oko 1500. do oko 1700.* Zagreb: Društvo povjesničara umjetnosti SR Hrvatske.
- HORVAT, Anđela. 1972. O spomenicima kulture s područja oko Petrove Gore do početka 20. st. U: *Simpozij o Petrovoj gori*, ur. Dušan Čalić, 235-251. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- HORVAT, Zorislav. 1993. Kružne branič-kule u Hrvatskoj krajini u 16. stoljeću. *Prostor* 1: 159-188.
- HORVAT, Zorislav. 2003. Kašteli na sjevernim obroncima Zrinske gore u obrani od Turaka. *Riječi* 2003/1-2: 92-114.
- HOTI, Marina. 1992. Sisak u antičkim izvorima. *Opuscula archaeologica* 16: 133-163.
- ILKIĆ, Matko. 2006. Terakote kasnog brončanog i starijeg željeznog razdoblja iz Sotina. *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 2: 53-66.
- KARBIĆ, Marija, Damir KARBIĆ. 2002. Kostajnica i njezini gospodari tijekom srednjeg vijeka. U: *Hrvatska Kostajnica, 1240-2000*, ur. Marija Krupić, 49-60. Hrvatska Kostajnica: Grad Hrvatska Kostajnica; Zagreb: Hrvatski institut za povijest.
- KLAIĆ, Vjekoslav. 1880. *Zemljopis zemalja u kojih obitavaju Hrvati*, sv. 1. Zagreb: Društvo sv. Jeronima.
- KOVAČEVIĆ, Saša, Tomislav HRŠAK. 2010. Prilog poznavanju naseljenosti virovitičke podravine tijekom starijega željeznog doba. *Opuscula archaeologica* 34: 37-114. *Kraljevine Hrvatska i Slavonija na tisućgodišnjoj Zemaljskoj izložbi Kraljevine Ugarske u Budimpešti 1896.* 1896. Zagreb: Tiskarski zavod Narodnih novina.
- KREŠIĆ, Milan. 1897. *Izvešće o Milenijskoj izložbi Kraljevine Ugarske i kod te prigode sudjelujuće Bosne i Hercegovine te kraljevina Hrvatske i Slavonije, god. 1896.* Zagreb: Tisak Dioničke tiskare.
- KRUHEK, Milan. 1976. *Fortifikacijska arhitektura Banije s osobitim osvrtom na razdoblje njene obrambene uloge u XVI i XVII stoljeću.* Magistarski rad, Filozofski fakultet Zadar.
- KRUHEK, Milan. 1988. Fortifikacijska arhitektura Vojne krajine na području današnje općine Glina. U: Roksandić, Kolar-Dimitrijević 1988: 23-29.

- KRUHEK, Milan. 1990. Gora i Hrastovica najstarije feudalne utvrde i obrambene predstraže sisačkog Pokuplja. *Riječi* 1990/1: 118-132.
- KRUHEK, Milan. 1995. *Krajiške utvrde i obrana Hrvatskog kraljevstva tijekom 16. st.* Zagreb: Hrvatski institut za povijest.
- KRUHEK, Milan, Zorislav HORVAT. 1986. Utvrde banske krajine od Karlovca do Siska. U: *Arheološka istraživanja na karlovačkom i sisačkom području*, ur. Nives Majnarić-Pandžić, 161-188 [Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 10]. Zagreb: Hrvatsko arheološko društvo, 1986, 161-188.
- KUKULJEVIĆ, Ivan. 1896. Priorat vranski sa vitezi templari i hospitalci u Hrvatskoj. *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 81: 1-80.
- LAPAINÉ, Valentin. 1881. O Sisačkom rimskom vodovodu. *Viestnik hrvatskog arkiva* 3: 60-61.
- LOPAŠIĆ, Rudolf. 1885. Prilozi za povijest Hrvatske. *Starine* 17: 151-231.
- LOŽNJAK, Daria. 2002. Prilog poznavanju nalazišta ponad sv. Marije Okičke. *Opuscula archaeologica* 26: 313-329.
- MAGIĆ, Ivanka, Stjepan RAZUM. 2011. *Imovnici Nadbiskupskog arhiva u Zagrebu*. Zagreb: Tkalčić, 2011.
- MAJNARIĆ-PANĐŽIĆ, Nives. 1986. Prilog poznavanju kasnog brončanog i starijeg željeznog doba na Kordunu i Baniji. U: *Znanstveni skup Arheološka istraživanja na karlovačkom i sisačkom području. Karlovac, 12-14. X. 1983.*, 29-42 [Izdanja HAD-a, sv. 10]. Zagreb: Hrvatsko arheološko društvo.
- MARKOVIĆ, Mirko. 1993. *Descriptio Croatiae, hrvatske zemlje na geografskim kartama od najstarijih vremena do pojave prvih topografskih karata*. Zagreb: Naprijed.
- MIRNIK, Ivan. Mijat SABLJAR. 1990. *Muzeologija* 28: 14-17.
- MIRNIK, Ivan. 2007. Nacrt arheološke topografije kostajničko-dvorskog kraja. U: *Povijesni atlas gradova, Hrvatska Kostajnica*, ur. Mirela Slukan Altić, 15-36. Zagreb; Sisak: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar - Državni arhiv Sisak.
- NOVAK, Ana. 2011. *Gorski arhidakonat Zagrebačke biskupije od 1334. do 1501. godine (Povijesni razvoj crkvenoadministrativnoga područja)*. Doktorski rad, Zagreb: Hrvatski studiji.
- PÁLFFY, Geza. 2009. *The Kingdom of Hungary and the Habsburg Monarchy in the sixteenth century*. New Jersey: Center for Hungarian Studies and Publications.
- PANĐŽIĆ, Ankica. 1987. Stare karte i atlasi Povijesnog muzeja Hrvatske. Zagreb: Povijesni muzej Hrvatske.
- PAVIŠIĆ, Ivančica. 2006. Arheološka istraživanja na Špičaku u Bojačnom. *Godišnjak Instituta za arheologiju* 2: 90-93.
- PLEŠE, Tajana. 2012. Elaborat *Klinac*. Hrvatski restauratorski zavod.
- POTREBICA, Hrvoje. 2003. Požeška kotlina i Donja dolina u komunikacijskoj mreži starijeg željeznog doba. *Opuscula archaeologica* 27: 217-242.
- POTREBICA, Hrvoje, Marko DIZDAR. 2002. Prilog poznavanju naseljenosti Vinkovaca i okolice u starijem željeznom dobu. *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 19: 79-100.

- RAČKI, Franjo. 1872. Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine. *Starine* 4: 201-229.
- RAUNIG, Branka. 1996. Krčana - naselje mlađeg željeznog doba u selu Trnovi u sjeverozapadnoj Bosni. *Opuscula archaeologica* 20: 39-69.
- RAZUM, Stjepan. 2003. Popis svećenika Zagrebačke biskupije iz 1501. godine. *Tkalčić: godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije* 7: 291-446.
- ROKSANDIĆ, Drago. 2010. Zrinska gora u ranom novom vijeku, kartografske koncepcije. *Ekonomska i ekohistorija* 6: 8-26.
- ROKSANDIĆ, Drago, Mira KOLAR-DIMITRIJEVIĆ (ur.). 1988. *Glina, glinski kraj kroz stoljeća*. Glina: Skupština Općine.
- SLUKAN ALTIĆ, Mirela. 2003. *Povijesna kartografija: kartografski izvori u povijesnim znanostima*. Samobor: Meridijani.
- SLUKAN ALTIĆ, Mirela. 2004. *Povijesni atlas gradova, Sisak*. Zagreb; Sisak: Državni arhiv Sisak - Hrvatski državni arhiv.
- SLUKAN ALTIĆ, Mirela. *Povijesni atlas gradova, Hrvatska Kostajnica*. 2007. Zagreb; Sisak: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar - Državni arhiv Sisak.
- STOJIC, Milorad. 2007. Hisar in Leskovac at the End of Early Iron Age. *Starinar* 57: 175-189.
- SZABO, Gjuro. 1920. *Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*. Zagreb: Matica hrvatska (pretisak Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga, 2006.).
- ŠKILJAN, Filip. 2008. *Kulturno-povijesni spomenici Banije s pregledom povijesti Banije od prapovijesti do 1881*. Zagreb: Srpsko narodno vijeće.
- ŠTEFANEC, Nataša. 2011. *Država ili ne, ustroj Vojne Krajine 1578. godine i hrvatsko-slavonski staleži u regionalnoj obrani i politici*. Zagreb: Srednja Europa.
- TRUHELKA, Ćiro. 1904. *Naši gradovi*. Sarajevo.
- Viesti Zemaljskog izložbenog odbora za sudjelovanje Hrvatske i Slavonije na tisućgodišnjoj izložbi kraljevine Ugarske 1895. *Šumarski list Hrv. slav. šumarskog društva* 19/10: 425-426.
- VRBANOVIĆ, Stjepan. 1981. Prilog proučavanju topografije Siscije, U: *Arheološka istraživanja u Zagrebu i njegovoj okolici. Znanstveni skup o 100. obljetnici Hrvatskog arheološkog društva, 187-200*. Zagreb: Hrvatsko arheološko društvo.
- VUKELIĆ, Vlatka. 2010. Neobjavljena korespondencija o arheološkim istraživanjima u Sisku iz druge polovice 19. stoljeća. *Kroatologija* 1: 316-338.
- ZGAGA, Višnja. 1990. Počeci muzeja u Hrvatskoj. *Muzeologija* 28:7-13.
- ŽMEGAČ, Andrej. 2000. *Bastioni kontinentalne Hrvatske*. Zagreb.

Mrežne stranice

<http://arheonaut.wordpress.com/2010/10/19/arheolosko-istrazivanje-banije-2009-klina>

<http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=2012>

<http://jupiter.elte.hu/terkep+lista2.php>

http://www.petrinja.hr/dokumenti/2007/razvoj_turizma/03_03_analiza_kulturni_resursi.pdf

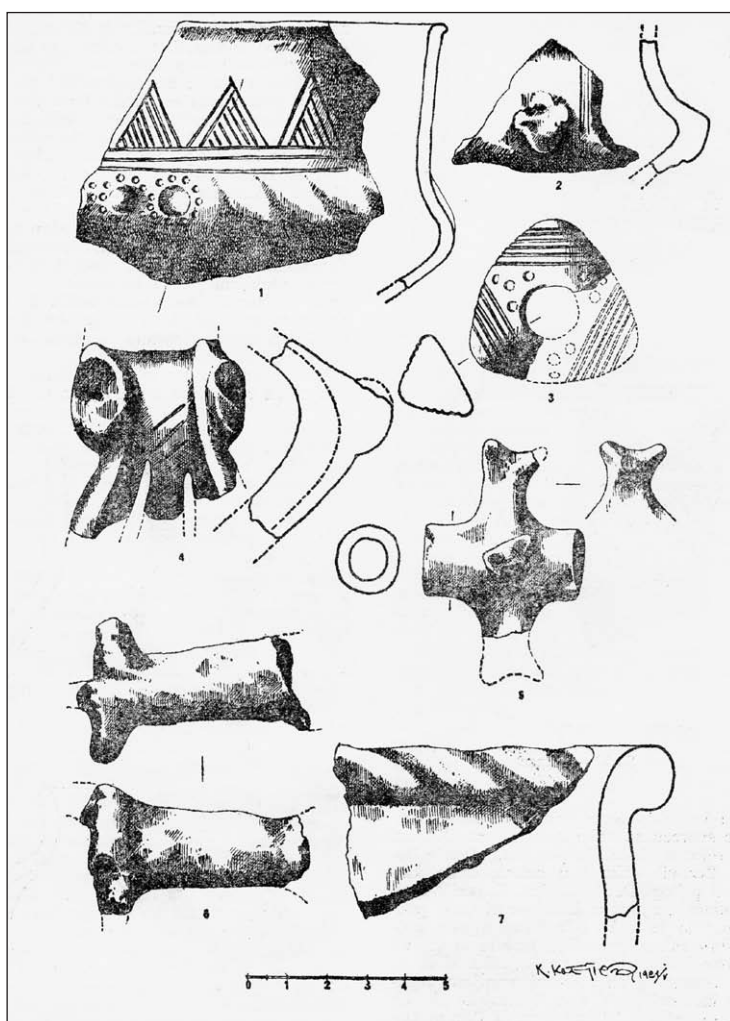
<http://bib.irb.hr/prikazi-rad?chset=ASCII&lang=EN&rad=300940>

(zadnji pristup stranicama ostvaren 8. siječnja 2012.)

Prilozi

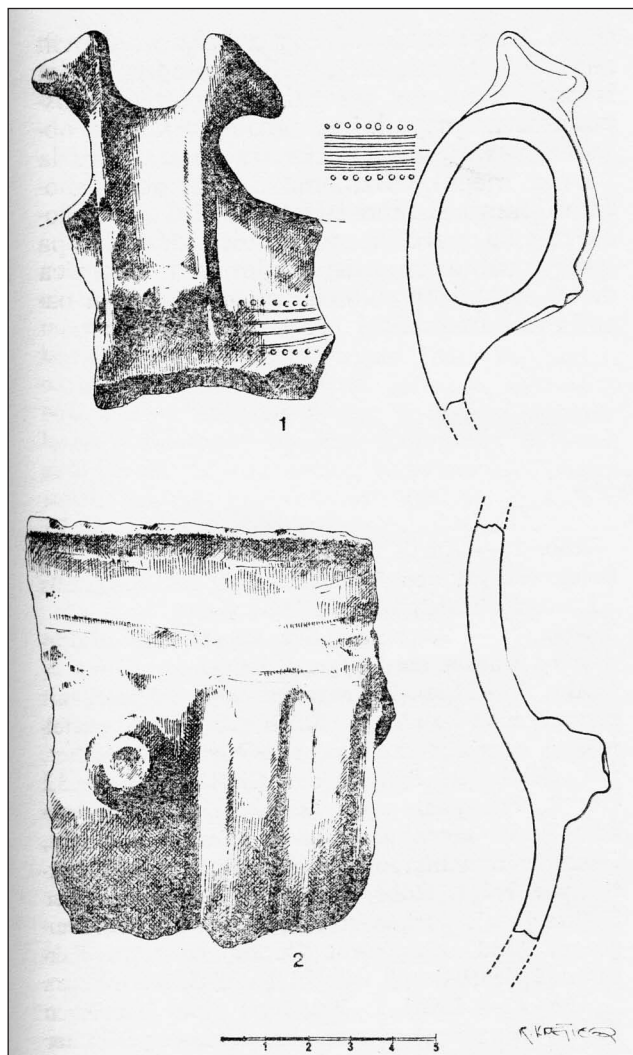
Prilog 1

Klinac(grad) – prapovijesni nalazi 1

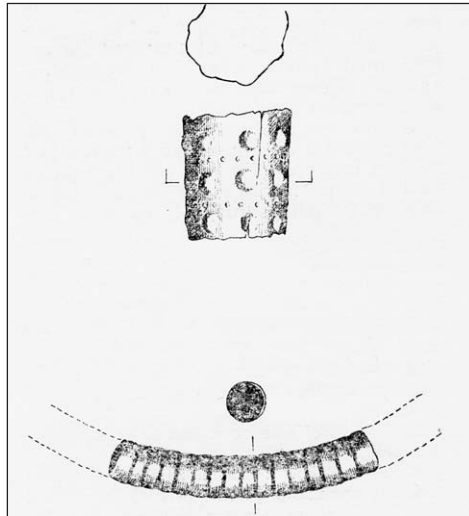
Prilog 2

Klinac(grad) – prapovijesni nalazi 2

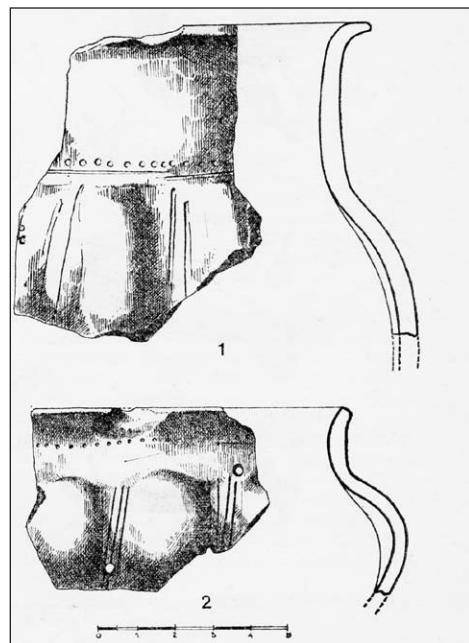
Prilog 3

Klinac(grad) – prapovijesni nalazi 3

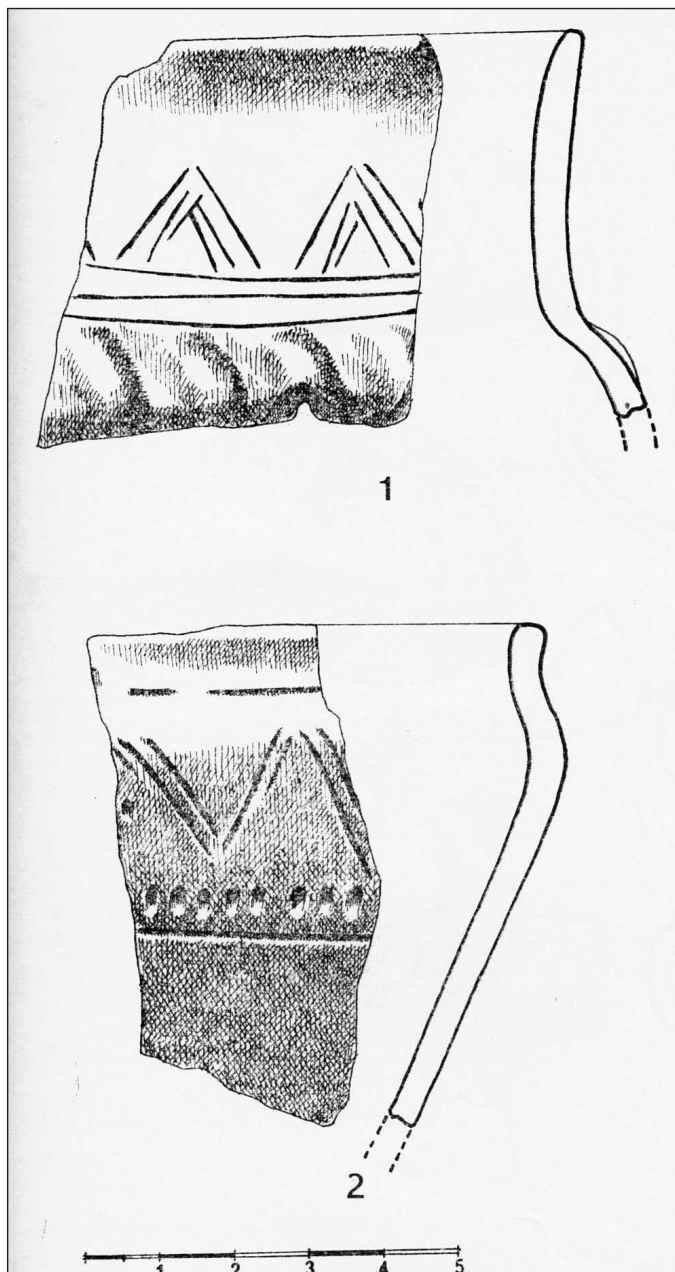
Prilog 4

Klinac(grad) – prapovijesni nalazi 4

Prilog 5

Klinac(grad) – prapovijesni nalazi 5

Prilog 6

Toponim Klinac(grad) (Klimna gora, sv. Klement) u povijesnim izvorima¹

1201. posjed Gora kod Sv. Klementa (gorra apud sanctum clementem)²

1255. apud s. Clementem in nova villa episcopali in Gora³

1272. libere ville nostre de sancto clemente⁴

1301. sub monte sancti Clementis⁵

1301. ecclesie sancti Clementis⁶

1334. ecclesia sancti Clementis de Gora⁷

1382. posjed clemengora⁸

1501. Mathias sancti Clementis de Gora exemptus est⁹

1560. Klinagora (utvrda)¹⁰

1563. Klinbnagor (utvrda)¹¹

1577. Klimnagora (utvrda)¹²

1578. Klimna gora (utvrda)¹³

1593. Klinagora (utvrda)¹⁴

1596. Klinagora (utvrda)¹⁵

1673. Klin¹⁶

1696. Klingrad¹⁷

1774./75. Klinacz D. (selo)¹⁸

¹ Prema Helleru toponim Klinac spominje se i 1519. Klina v(illa) (HELLER 1980: 166). Ovaj navod Heller preuzima iz Starina gdje je navedeno hec universitas generacionis de Rowysno et Klyna (LASZOWSKI 1907: 107). Međutim ovdje ipak nije riječ o prostoru Klinac(grada), već o sučiji sličnog imena u vlasništvu opatije Topusko.

² CD III: 10.

³ Prema Marceloviću zagrebački biskup izdaje neko pismo apud s. Clementem.

⁴ CD VI: 12.

⁵ CD VIII: 8.

⁶ CD VIII: 9.

⁷ BUTURAC 1944: 6-9.

⁸ CD XVI: 287, 288.

⁹ RAČKI 1872: 204, RAZUM 2003: 403, 404.

¹⁰ Angielini 1560.

¹¹ Spomenici hrvatske krajine 1889: 427.

¹² Spomenici hrvatske krajine 1884: 28, 32.

¹³ U utvrđi Klimna gora predviđeno je držanje 50 haramija (pješaka).

¹⁴ De Jode 1593.

¹⁵ Levinus 1596.

¹⁶ Glavach 1673.

¹⁷ Spomenici hrvatske krajine 1889: 41.

¹⁸ Josefinische Aufnahmen.

1806./08. Klinacz pag (pagus = distrikt)¹⁹

1897. Klinac²⁰

1910. Klinac²¹

1973. Klinac²²

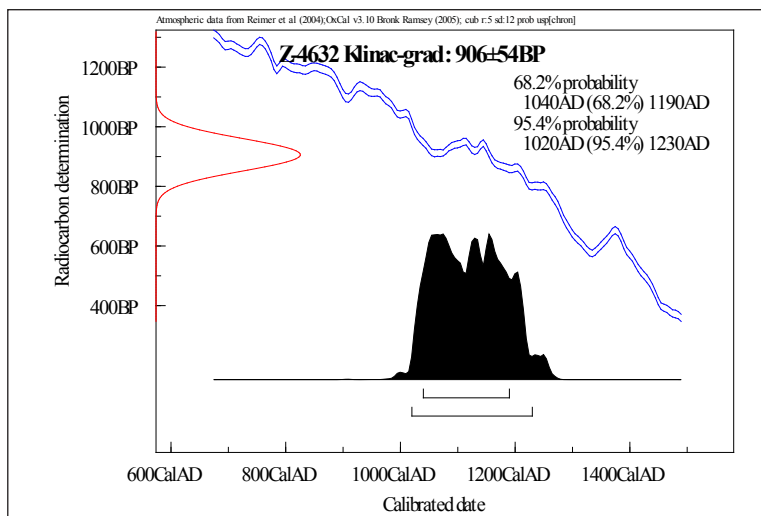
Prilog 7

Analiza starosti drva iz nadvratka

Z-4632 Drvo iz nadvratka ulaznih vrata u tvrđavu, tvrđava (gradina)
Klinac(grad) (Petrinja)

(B752, mjerenje Benzene27-2010 od 19.10.2010.)

relativna specifična aktivnost: 89.3 ± 0.6 pMC
konvencijska ¹⁴C starost ($\delta^{13}C = -25$ ‰) 905 ± 55 BP 1,2

Napomena 1: ovo je starost drva, a ne vrijeme (u)gradnje!

Napomena 2: konvencijska starost se pri javljanju rezultata zaokružuje na 0 ili 5, a kalibracija se vrši prema nezaokruženim rezultatima

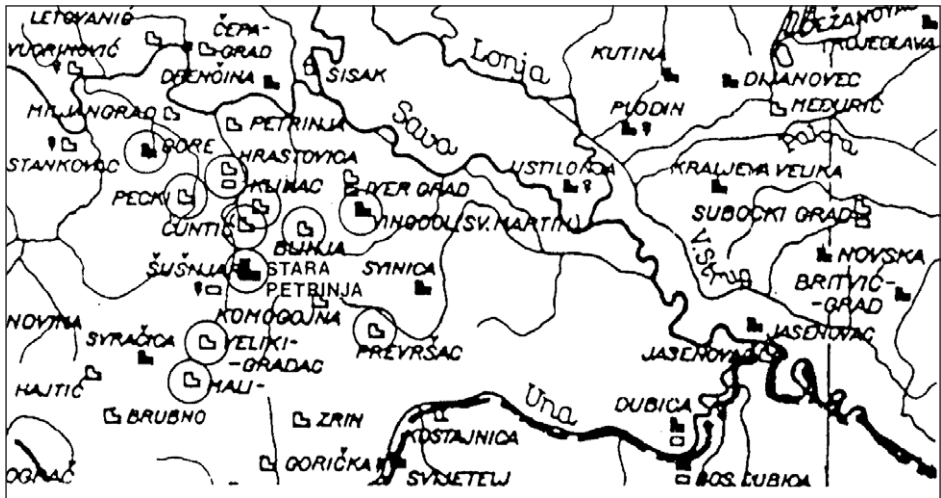
¹⁹ Lypszky 1806, 1808.

²⁰ Pallas nagy lexikona XVI: s. p.

²¹ Amtliche karte des K.u.K. Militärgeographischen Instituts in Wien.

²² MLADENOVIĆ 1973: 200.

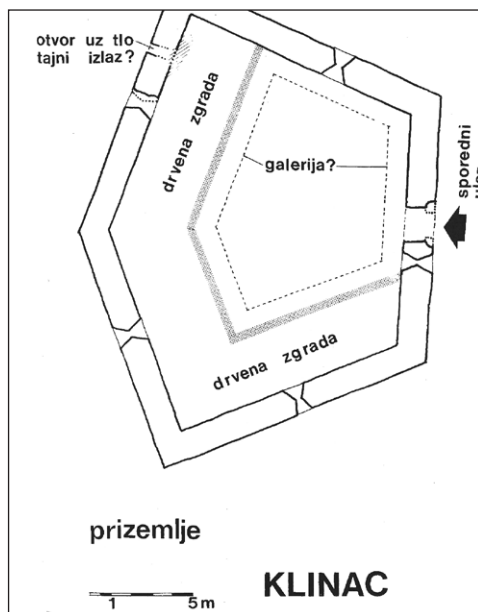
Prilog 8. Utvrde 13.-16. stoljeće (A. Horvat)

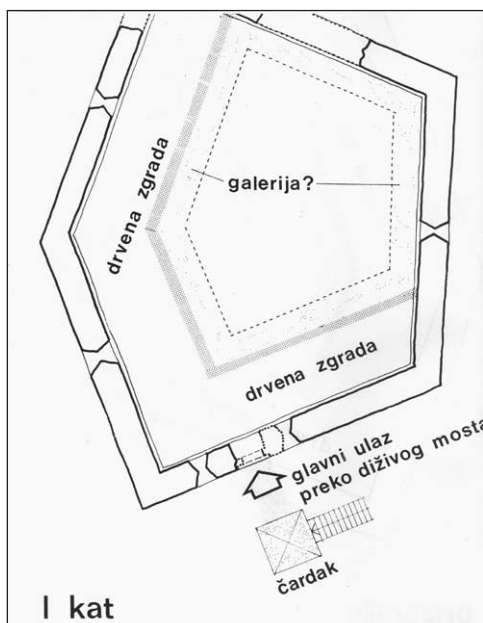
Prilog 9. Utvrde uz Kupu prema pisanim izvorima i stanju na terenu

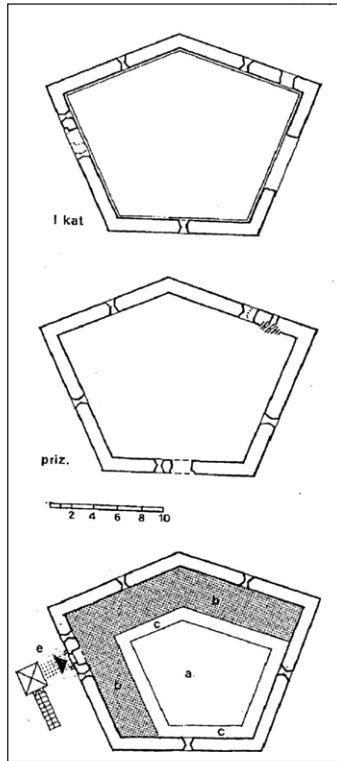
Prilog 10 Tlocrt prizemlja utvrde Klinac(grad)

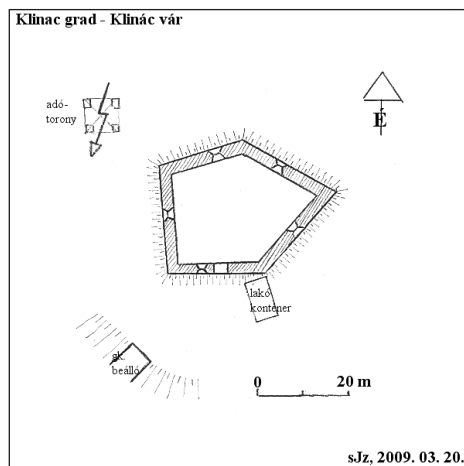
Prilog 11 Tlocrt prvog kata utvrde Klinac(grad)

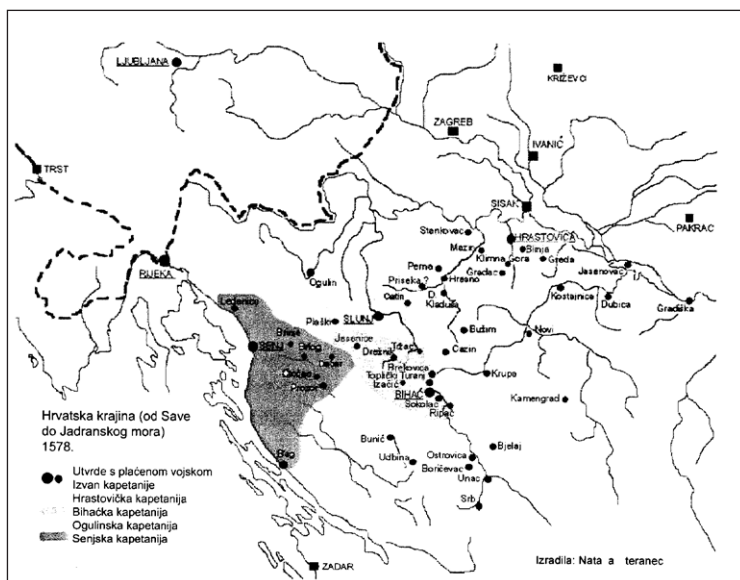
Prilog 12 Tlocrt Klinac(grade) 1

Prilog 13 Tlocrt Klinac(grade) 2

Prilog 14 Hrvatska krajina (do 1578. g.)

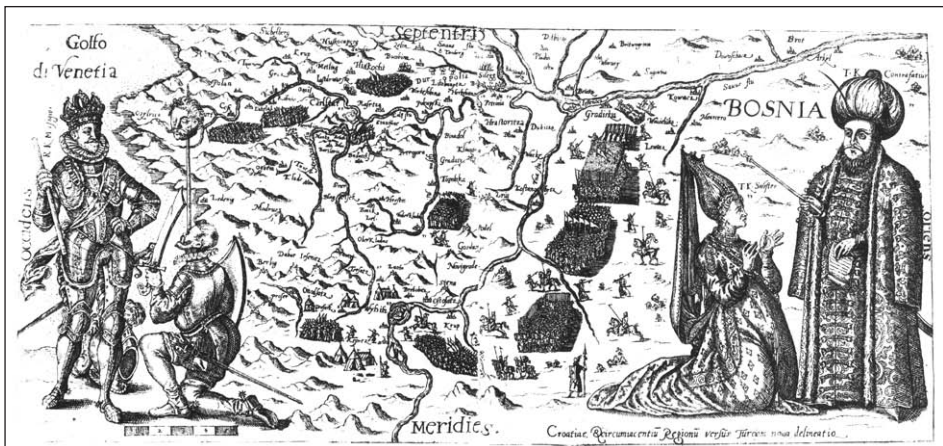

Prilog 15 Vojna posada u utvrdama Hrvatske krajine 1578.

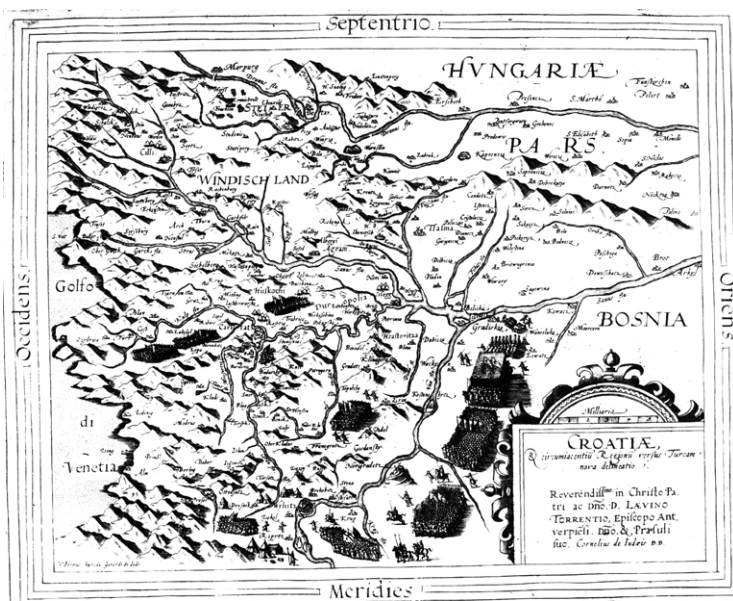
Hrvatska krajina 1578. (KA-AEA-1578-3-2)							
	Zapovjedno osoblje	Haramije (pješači)	Njemački pješaci	Njemačka konjica – arkebuzeri	Husari (konjica)	Pošta, pješaci	Pošteni konji
Štab	6						
Hrastovica-kapetanija (H)		100	50	50	50		
Blinja (H) – iz Hrastovice							
Hresno-pod gl. zapovjedn. (GZ)		50		50	50		
Donja Kladuša (GZ)		50			50		
Priseka (GZ)		50			50		
Greda (GZ)		50					
Stanković (GZ)		50					
Klimna Gora (GZ)		50					
Mašin (GZ)		50					
Perna (GZ)		50			50		
Gradac (GZ)		20					
Bihać-kapetanija (B)		114	200	50	50		
Repić (B) – iz Bihaća s 25 knecht							
Sokol (B) – iz Bihaća							
Jesenica (B)		50					
Drežnik (B)		50			50		
Izačić (B)		20					

Brekovica (B)	15						
Tržac (B)	50						
Toplički toranj (B) – iz Bihaća							
Ogulin (nema oznake kapetanija)	(c.60)						
Šljun-Uskok kapetanija (UC)	100	50	50		2		
Cetin (UCj)	10						
Plaški (UC)	30						
Senj kapetanija-incl. Fortezza (S)	150	50			1		
Ledenice i Bag – iz Senja (S)							
Brinje (S)	50				1		
Brljog (S)	6						
Otočac (S)	100				2		
Prozor – iz Otočca (S)							
Dabar (S)	50						
Ljubljana kapetanija (Lj)		8			1		
Rijeka (Lj)		12			1		
Schiller Taber					1		
Žuženberg						2	
Crnomelj						2	
Petrovina						1	
Terenska vojska			100	100			200
UKUPNO	6	1315	320	300	500	7	7
							2455

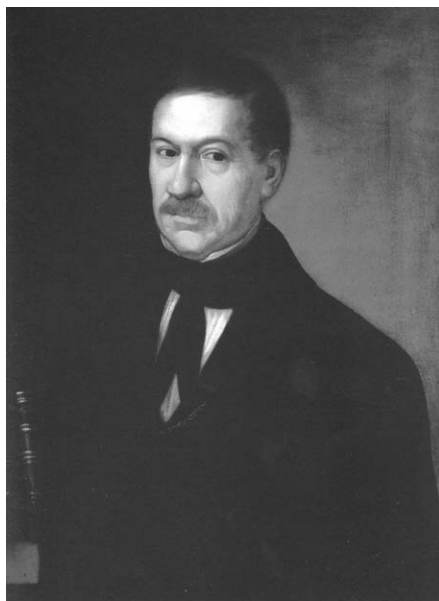
Prilog 16 H. Levinus, Croatiae [et] circumiacentiu[m] Regionu[m] versus Turcam nova delineatio. Nürnberg 1596.

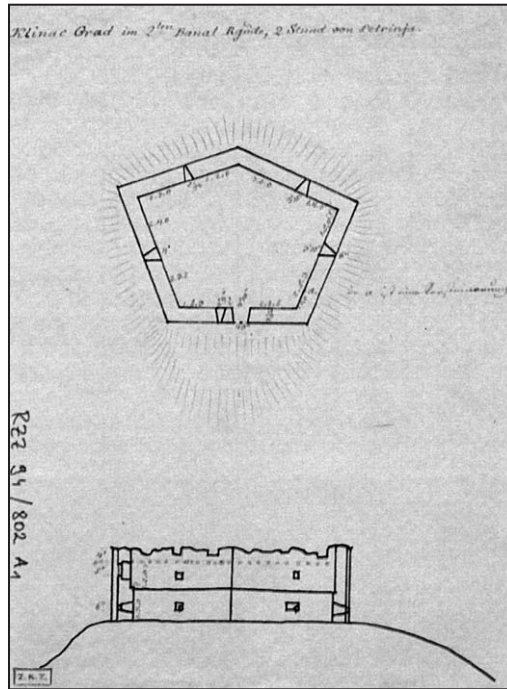
Prilog 17 G. de Jode, Croatiae [et] circumiacentiu[m] Regionu[m] versus Turcam nova delineatio. Antwerpen 1593.

Prilog 18 Portret Mijata Sabljara (1790.-1865.)

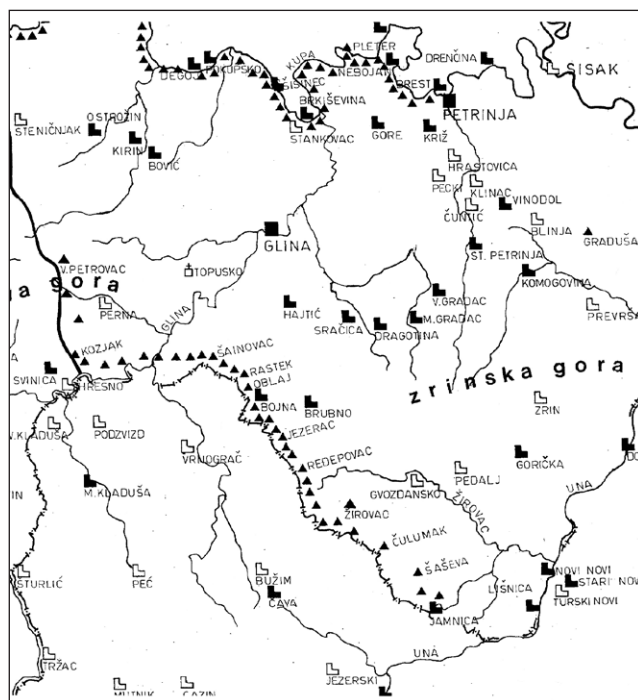
Prilog 19 Klinac(grad) Mijata Sabljara (sredina 19. stoljeća)

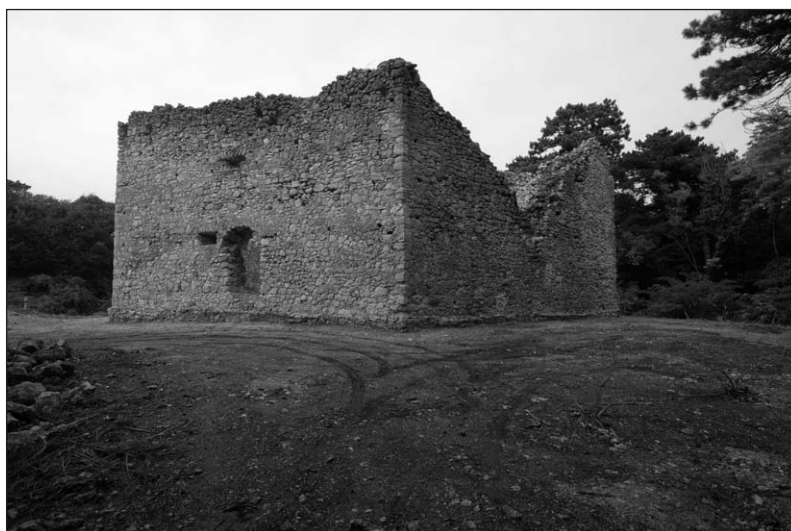
Prilog 20 Popis zagrebačkih biskupa od sredine 15. do kraja 16. stoljeća

- Benedikt I. iz Zolla (1440.-1453.)
- Toma iz Brenthe (1454.-1464.)
- Demetrije II. Čupor Moslavački (1465.)
- Osvald Thuz (1466.-1499.)
- Luka Baratin (1500.-1510.)
- Toma II. Bakač Erdödy (1511.)
- Ivan VI. Bakač Erdödy (1511.-1518.)
- Šimun I. Erdödy (1518.-1543.)
- Nikola II. Olah (1543.-1548.)
- Volfgang (Vuk) Gyulay (1548.-1550.)
- Pavao II. Gregorijanec (1550.-1557.)
- Matija Bruman (1558.-1563.)
- Juraj I. Drašković (1563.-1578.)
- Ivan VII. Krančić od Moslavine (1578.-1584.)
- Petar I. Herešinečki (1585.-1587.)
- Gašpar Stankovački (1588.-1596.)
- Nikola III. Stepanić Selnički (1598.-1602.)

Prilog 21. Zrinska gora

Prilog 22. Utvrda Klinac(grad) 2011. g.

Prilog 23. Utvrda Klinac(grad) iz zraka 2011. g.

Die Lokalität Klinac(grad)

Die Lokalität Klinac(grad) befindet sich in der Sisak-Moslavina Gespanschaft südlich von Petrinja (8 Kilometer) im historischen Gebiet der Banovina und liegt an der Nationalstraße D 30 (Zagreb-Hrvatska Kostajnica/Bosnien und Herzegowina) oberhalb des Dorfes Klinac.

Gerade sind an Klinac(grad) sichtbar Burgreste mit fünfeckigen Grundriss. Allerdings wurde dieses Gebiet in vorgeschichtlicher Zeit besiedelt und bietet ein anschauliches Beispiel für die Siedlungskontinuität durch alle Epochen.

Schriftliche Quellen über Klinac(grad) sind selten, und erst die neuen systematischen archäologischen Forschungen an Klinac(grad) werden neue Erkenntnisse geben.

The site Klinac(grad)

The site Klinac(grad) is located in the Sisak-Moslavina County, south of Petrinja (8 km), in the historic region of Banovina, and is situated on the main road D.30 (Zagreb-Hrvatska Kostajnica/Bosnia and Herzegovina) above the village of Klinac.

Precisely at the site Klinac(grad) there are visible remains of the burg with a pentagonal ground-plan. The area was also inhabited in prehistoric times, and provides an illustrative example of the continuity of occupation throughout the ages.

Written sources about Klinac(grad) are rare, and only the new systematic archaeological research at the site may give new insights.

Stichwörter: Banija, Lokalität Klinac(grad), Burg Klinac(grad), Toponym Klimna gora, Antike, Mittelalter, die Frühe Neuzeit, Ottomanerobering

Key words: Banija, site Klinac(grad), burg Klinac(grad), toponym Klimna Gora, antiquity, middle ages, early modern period, Ottoman conquests

Ključne riječi: lokalitet Klinac(grad), utvrda Klinac(grad), toponim Klimna gora, prapovijest, antika, srednji vijek, rani novi vijek, osmanlijska osvajanja, Banija

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

44

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2012.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 44

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Damir Boras

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek),
Hrvoje Petrić (rani novi vijek), Željko Holjevac (moderna povijest),
Tvrтко Jakovina (suvremena povijest), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest)

Međunarodno uredničko vijeće / International Advisory Board

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nada Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

*Izvršna urednica za tuzemnu i inozemnu razmjenu /
Executive Editor for Publications Exchange*

Kristina Milković

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje

Ovi su Radovi tiskani uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske,
Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama/The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO

Naslovna stranica

Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Marko Maraković

Lektura

Julija Barunčić Pletikosić

Tisak

DOMAGRAF d.o.o.

Naklada

300 primjeraka

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*